

N:o 142.

Af herrar **Hellström** och **Johansson** i Jönköping, om
understöd åt före 1907 pensionerade folkskollärare.

I skrifvelse till Konungen af den 11 juli 1907, i tryck här bifogad, hafva före år 1907 pensionerade folkskollärare anhållit om ett tillägg till sina små, otillräckliga pensioner.

I anledning af denna skrifvelse föreligger nu fullständig, den 5 september 1908 afgifven utredning från direktionen öfver folkskollärarnes pensionsinrättning, äfven denna i afskrift här bifogad.

Då emellertid denna skrifvelse icke synes hafva föranledt till någon Kungl. Maj:ts åtgärd, hafva undertecknade, som anse frågan mycket behjärtansvärd och böra underställas Riksdagens pröfning, därför velat frambära motion i ärendet.

Till följd af statskassans starka anlitande på alla områden hafva vi dock icke vågat framkomma med samma anspråk som petitionärerna, utan hafva vi tänkt föreslå ett mindre belopp, dock stort nog att i någon ringa mån underlätta pensionärernas svåra existensförhållanden, och våga vi alltså vördsamt hemställa:

att Riksdagen ville besluta, att de f. d. folkskollärare, som före år 1907 erhållit afsked med pension från folkskollärarnes pensionsinrättning, måtte erhålla ett årligt understöd efter sådana grunder, att för den pensionstagare, hvilkens pension icke uppgår till 400 kronor, understödet ej får öfverstiga 200 kronor, men ej heller jämte pensionen uppgå till högre belopp än 500 kronor, och att för den, hvilkens pension upp-

går till 400 kronor, men icke till 600 kronor, understöd må utgå med högst 100 kronor, dock så att understödet tillsammans med pensionen ej får öfverstiga 600 kronor; samt

att för detta ändamål å extra stat under tionde hufvudtiteln för år 1910 måtte beviljas ett förslagsanslag af 63,711 kronor.

Stockholm den 26 januari 1909.

Olof Hellström.

Robert Johansson.

Afskrift.

Underdånigt utlåtande.

Med anledning af hvad statskontoret i förevarande fråga anført får direktionen öfver folkskollärarnes pensionsinrättning till en början erinra, hurusom Eders Kungl. Maj:t i nådig proposition till 1907 års Riksdag föreslagit och Riksdagen medgifvit, att å extra stat under tionde hufvudtiteln för år 1908 skulle uppföras ett förslagsanslag å 34,360 kronor för utdelande af tillfälliga understöd åt afskedade underofficerare och vederlikar vid armén under villkor, att understöd ej finge tilldelas annan än den, som styrkt sig vara i behöfvande omständigheter och före år 1902 erhållit afsked med pension från arméns pensionskassa eller, på grund af viss författning, från allmänna indragningsstaten, samt att i afseende å understödets belopp iakttoges, att för den, hvilkens pension och fyllnadspension icke uppginge till 200 kronor, understödet icke finge tillsammans med pensionen och fyllnadspensionen öfverstiga 300 kronor, och att till annan pensionär understöd icke finge utgå med högre belopp än 100 kronor eller tillsammans med pension och fyllnadspension öfverstiga 600 kronor.

Såsom direktionen i sitt förut i ärendet afgifna underdåniga utlåtande anført, utgöra beloppen af de före år 1907 bestämda hela pensionerna lägst 300 kronor och högst 750 kronor. De häremellan liggande hela pensionerna utgå med 375 kronor, 450 kronor, 525 kronor och 600 kronor. Pensionsbeloppet 750 kronor var det gällande åren 1901—1906, beloppet 600 kronor var minimum för hel pension åren 1899 och 1900 samt beloppet 525 kronor minimum för hel pension åren 1892—1898.

Med afseende å de villkor, som föreskrifvits i fråga om tillfälliga understöd åt afskedade underofficerare och vederlikar vid armén, har direktionen ansett sig böra i främsta rummet fästa uppmärksamheten vid de pensionärer, hvilkas pensioner ej uppgå till 600 kronor. Dessas antal uppgår till 710. Sammanlagda beloppet af till dem för när-

varande utgående pensioner utgör 337,344 kronor. Skulle samtliga dessa pensioner höjas till 600 kronor, blefve pensioneringssumman 426,000 kronor; och skulle för åstadkommande af denna höjning således fordras ett belopp af högst 88,656 kronor. Denna summa komme dock att endast till viss del tagas i anspråk dels med hänsyn till det villkor, som i förevarande fall, i likhet med hvad ägt rum med pensionerade underofficerares understöd, torde böra uppställas, nämligen att vederbörande understödstagare skulle styrka sig vara i behöfvande omständigheter, dels ock på grund af den inom ifrågavarande klass af pensionärer ganska starka dödligheten. I hvad mån dessa omständigheter kunna öfva inverkan är dock ej möjligt att beräkna.

För den händelse att en höjning af samtliga pensioner under 600 kronor till nämnda belopp skulle anses verka för ojämnt och bereda särskildt de lägre pensionerna en jämförelsevis alltför stor ökning, har direktionen tänkt sig, att den bestämmelse lämpligen kunde tillika meddelas, att intet understöd dock finge öfverstiga 200 kronor. Härigenom skulle de sämst ställda pensionärerna, nämligen de, hvilkas pensioner understiga 400 kronor, samtliga komma i åtnjutande af detta jämförelsevis höga, men förvisso välbehöfliga understöd af 200 kronor. Dessa pensionärers antal uppgår dock endast till 92 stycken. De pensionärer, hvilkas pension öfverstiger 400 kronor, skulle komma i åtnjutande af mindre understöd i den mån deras pensioner närmade sig beloppet 600 kronor. Det anslag, som skulle erfordras för en höjning af ifrågavarande pensioner med nu angifna modifikation, skulle enligt här anställd beräkning utgöra 82,576 kronor 75 öre.

Skulle det anses, att pensionerna öfver 400 kronor ej böra i sin helhet höjas till 600 kronor, utan att jämväl här en viss gräns för utgående understöd borde — utöfver den allmänna gränsen af 600 kronor — föreskrivas, har direktionen antagit, att en föreskrift i sådant hänseende lämpligen borde innehålla, att intet understöd dock finge öfverstiga 100 kronor. Denna ytterligare modifikation skulle nedbringa det för pensionsförhöjningen i dess helhet erforderliga anslag till 67,644 kronor.

För den händelse att den föreslagna ökningen af 200 kronor å alla pensioner under 400 kronor skulle anses jämväl böra underkastas någon begränsning, torde en dylik lämpligen kunna åstadkommas genom en föreskrift af den innebörd, att nämnda pensioner tillsammans med understödet ej finge öfverstiga ett belopp af 500 kronor. Härigenom skulle nämnda anslag kunna minskas till 63,711 kronor.

Under förutsättning, att sistnämnda anordning skulle vinna Eders Kungl. Maj:ts bifall, torde sålunda böra föreslås, att å extra stat under tionde hufvudtiteln för år 1909 uppföres ett förslagsanslag å 63,711 kronor för utdelande af tillfälliga understöd åt pensionerade folkskollärare under villkor, att understöd ej må tilldelas annan än den, som styrkt sig vara i behöfvande omständigheter och före år 1907 erhållit afsked med pension från folkskollärarnes pensionsinrättning, samt att i afseende å understödets belopp skall, oafsedt om åtnjuten pension är hel eller afkortad, iakttagas, att för den, hvilkens pension icke uppgår till 400 kronor, understödet ej får öfverstiga 200 kronor men ej heller jämte pensionen uppgå till högre belopp än 500 kronor, och att för den, hvilkens pension uppgår till 400 kronor men icke till 600 kronor, understöd må utgå med högst 100 kronor, dock så att understödet tillsammans med pensionen ej får öfverstiga 600 kronor.

För den händelse det skulle anses åsamka statsverket för dryg kostnad att i nu angifna utsträckning bereda tillfälligt understöd, har direktionen tänkt sig, att dock de före detta folkskollärare, hvilkas pensioner ej uppgå till 525 kronor, borde komma i åtanke i fråga om understöd. Dessa pensionärens antal utgör 359 stycken och en höjning af samtliga dessas pensioner till ett belopp af 525 kronor skulle kräva ett anslag af 36,637 kronor. Då det belopp, hvartill pension och understöd tillhopa sålunda skulle uppgå, ju ej, såsom enda existensmedel betraktadt, kan anses högt tilltaget, torde ett understöd i denna ringare utsträckning ej böra förbindas med annat villkor än att vederbörande pensionerats före år 1907 och styrker sig vara i behöfvande omständigheter.

Stockholm den 5 september 1908.

Underdånigst

Ernst Meyer.

Sixten von Friesen.

G. E. Sylvan.

Carl Widström.

Till Konungen!

Undertecknade, före innevarande år pensionerade folkskollärare från skilda trakter inom hela vårt land, hafva tänkt sig möjligheten att till sina otillräckliga pensioner erhålla ett årligt dyrtidstillägg.

Våra löneförmåner under hela vår tjänstetid voro nämligen så ringa, att vi ej *då* utan ständigt tryckande ekonomiskt bekymmer kunde existera på dem, hvilket allt är lika påtagligt som allmänt känt och erkänt.

För de förhöjningar af lönerna, som gång efter annan beviljades, kände vi oss mycket tacksamma och uppmuntrade, men i själfva verket blef, i följd af myntvärdets ständiga sjunkande, vår ställning genom dem knappast förbättrad. I hopp om verksammare löneförhöjning och ålderstillägg härdade vi, i motsats till många andra, emellertid ut, tills vi, i allmänhet nedbrutna, måste taga afsked. Men då minskades våra existensmedel icke blott med $\frac{1}{4}$ af den forna kontanta lönen utan ock med förlusten af fri bostad, bränsle och planteringsland samt med det goda ekonomiska stöd, hvilket våra elevers tacksamma föräldrar i växlande former i allmänhet lämnade oss.

Nu stå vi emellertid i närvarande dyra tid hänvisade till att existera på endast $\frac{3}{4}$ af vår afstådda kontanta lön, d. v. s. på pensionen, minskad med afgiften till änke- och pupillkassan samt de erforderliga skatterna. Men våra lefnadsbehof äro ej mindre nu än före afskedstagandet. Snarare hafva de tillväxt med åren, då nervklenheten, bräckligheten och ålderdomssvagheten mera påkalla läkares och andras nu så dyrlejda omvårdnad och hjälp. Våra existensvillkor som f. d. statens och kommunens tjänstemän i förening äro gifvetvis nu så tryckta, att vi ej längre kunna uthärdas därmed utan nödgas gifva det tillkänna för möjlig rättelse. Som det nu gestaltar sig för oss, måste våra *barn*, om de därtill äro i tillfälle, bidraga till vår utkomst, och där någon af oss har något utom pensionen, så måste detta, till barnens framtida

ekonomiska skada, anlitas för anskaffandet af vårt dagliga bröd. Inga andra, med oss i öfrigt jämnställda tjänstemän, hvilka dessutom, i motsats till oss, i regel pensioneras efter *hela* sin afstådda sista lön, äro lämnade med så klena pensionsvillkor som vi. Orsakerna härtill äro väl förnämligast de hittills segslitna fördomarne mot folkskolan; men då vi alltid i vår om än så oansenliga verksamhet för och bland ungdomsskarorna haft vårt folks och fosterlands sanna välgång som mål för vårt kanske mera banbrytande arbete, så synes och kännes förhållandet oss lika tungt som egendomligt. Det torde emellertid framgå, att *vi* i synnerhet väl behöfde pensioneras efter *hela* vår lön och således äfven för husrums-, bränsle- och planteringslandsvärdet; och på denna grund skulle vår pension nu hafva varit 262 kronor 50 öre större än den är, emedan nämnda naturapersedlar gärna icke torde kunna värderas under 350 kronor i genomsnitt.

Då pensionen är afsedd att vara den uttjäntes relativt anständiga existensmedel, så torde vår anhållan om dess höjning svårligen kunna anses omotiverad. Vi ha visserligen ingen skrifven lags rätt till förbättring i våra pensionsvillkor; men vi vädja till vederbörande i denna vår nog så ömtåliga sak.

Våra från och med innevarande år afskedstagande kamrater hade icke heller laglig rätt att få lönen och därmed pensionen höjd till nuvarande maximum. Men liksom vederbörande ändå, inseende lörens och pensionens otillräcklighet, förlidet år genom statsanslag såg deras behof tillgodo, så bedja och hoppas vi, att äfven våra pensionsvillkor af samma skäl och på samma sätt tillgodoses, helst som prisstegringen å lifsmedlen sedan dess fortgått och fortgår.

Det förhållandet, att lärare, hvilka flere eller färre år, ja i något fall blott några månader före innevarande år tagit afsked, för sin utkomst äro hänvisade till ett belopp, som jämförelsevis så mycket understiger den till våra vederlikar från och med i år normalt utgående pensionens storlek, torde i och för sig innebära maning till rättelse, helst som de lika litet som vi hittills erlagt någon afgift till pensionskassan, hvilket under och på grund af äfven vår 30-, 40- à 45-åriga tjänstgöringstid växt till sitt nuvarande ansenliga belopp.

Visserligen veta vi, att pensionsförhöjningar af princip sällan beviljats; men å andra sidan torde ej kunna förnekas, att *våra* pensionsförhållanden, såsom ofvan visats, väsentligen afvika från den allmänna principen. Oss synes därför, att de principiella skälen för vår pensions höjning äro de icke minst talande och manande. Och liksom pension icke så sällan beviljas åt sådana uttjänste, som annars icke

under tjänstetiden emottogo aflöning eller aflönades med beräkning att erhålla sådan, så torde förhöjning af vår otillräckliga pension hafva nog talande skäl för sig. Att åt oss på ett eller annat sätt, under ena eller andra benämningen höja pensionen för en snart svunnen tid synes icke heller kräfva något jämförelsevis stort belopp, enär för hvarje halfår, som går, skall anslaget härför tagas allt mindre i anspråk.

Vi anse oss sålunda från alla sidor sedt föra en rättfärdig, nödig och möjlig sak, då vi härmed i största ödmjukhet anhålla,

det Eders Kungl. Maj:t täcktes nådigst upptaga och gilla denna vår petition samt på grund däraf vidtaga tjänliga åtgärder för att vi samt våra änkor och oförsörjda barn efter oss från och med nästkommande år måtte ur folkskollärarnes pensionskassa eller genom statsanslag erhålla ett tillägg till vår nuvarande pension, så att denna jämte tillägget uppgår till samma belopp, hvarmed de folkskollärare pensioneras, hvilka i år afgå med pension efter nu lagliga högsta lönegraden, eller, om detta icke skulle anses kunna beviljas, att hvar och en af oss uppflyttas i pensionsrätt efter den högre aflöning, som bestämdes efter vårt afskedstagande.

Linköping den 11 juli 1907.

Å föreningens för pensionerade folkskollärare inom Linköpings stift vägnar:

Underdånigst:

A. Boqvist.

A. M. Tornell. J. M. Lindström. S. W. Åbom. L. P. Forsbergh.

B. J. Anderson. A. G. Johansson

g. Alb. Fredrikson enligt fullmakt.